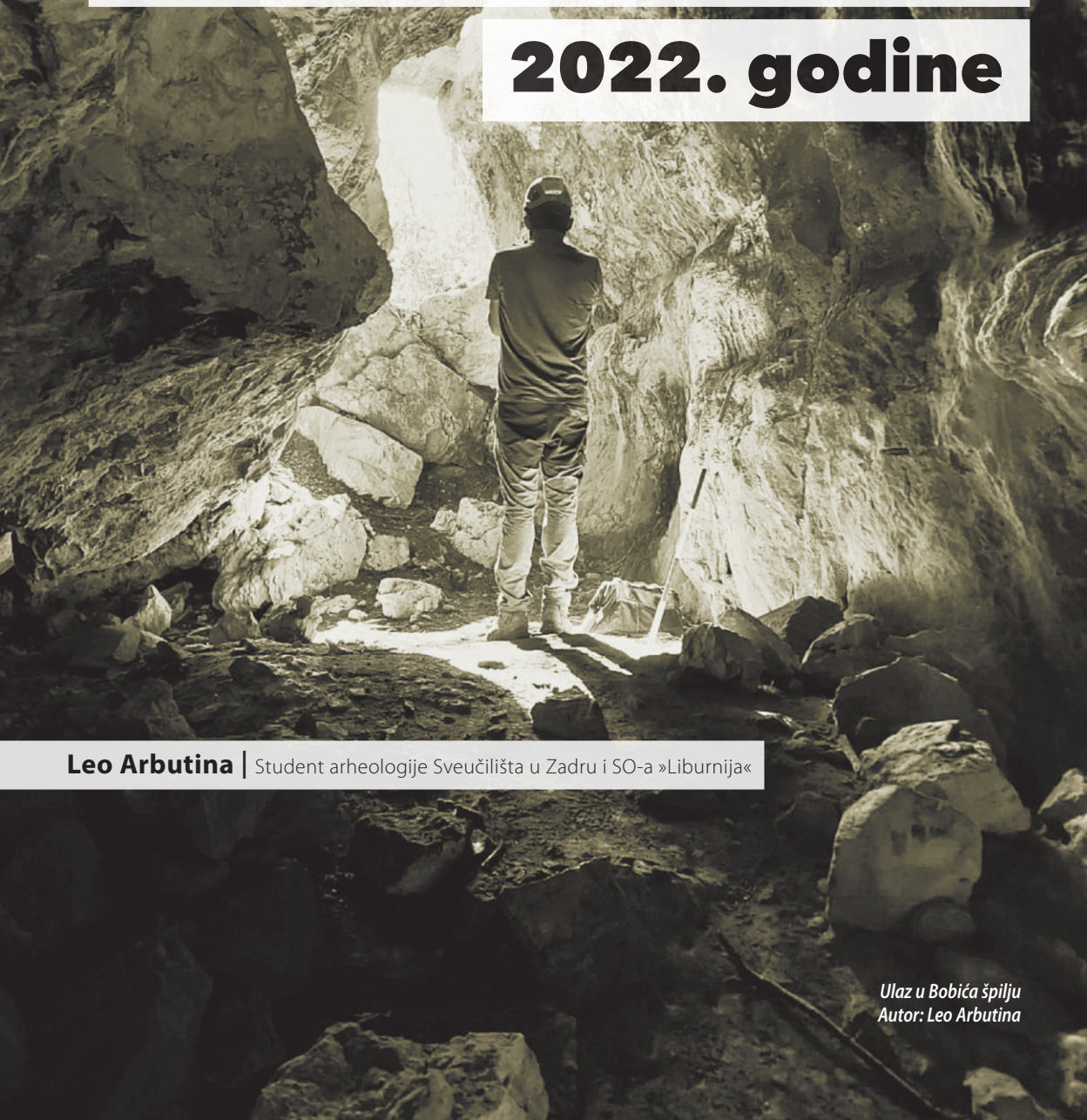

Arheološki pregled speleoloških objekata otoka Ugljana i Pašmana 2022. godine

Leo Arbutina | Student arheologije Sveučilišta u Zadru i SO-a »Liburnija«

*Ulaz u Bobića špilju
Autor: Leo Arbutina*

Arheološki pregled otoka Ugljana i Pašmana pokrenula je prerano preminula dr. sc. Martina Dubolnić Glavan (Zavod za povijesne znanosti u Zadru – HAZU) u sklopu projekta Hrvatske zaklade za znanost *Epigravetijenske¹ zajednice sjeverne Dalmacije* u suradnji sa Speleološkim odsjekom »Liburnija«. Pregledom² je obuhvaćeno 11 speleoloških objekata (Karta 1), od kojih se četiri nalaze na otoku Pašmanu, dok je preostalih sedam na otoku Ugljanu. S arheološke strane, pregled je za cilj imao otkrivanje arheološkog potencijala speleoloških objekata, radi čega je u većini, točnije u devet objekata proveden potpovršinski pregled ili probno iskopavanje. Speleološki cilj ovoga pothvata bio je da se pećine koje već nisu u potpunosti speleološki obrađene dokumentiraju, digitaliziraju te unesu u Katastar speleoloških objekata RH.³ Rad donosi kratki pregled istraživanja uz preliminarnu obradu arheoloških nalaza s ciljem interpretacije korištenja objekata kroz prošlost.

Pećine otoka Ugljana

Otok Ugljan dio je zadarskog arhipelaga. Nalazi se jugozapadno od grada Zadra te sjeverozapadno od otoka Pašmana. Od speleoloških objekata

na Ugljanu pregledani su *Vela Karinja jama*, *Pećina u Prtljugu/Kosovo*, *Jerkina pećina*, *Pećina u uvali Željina*, *Pećina podno Sv. Mihovila*, *Boškova pećina* (*Pećina u uvali Svitla*) te *Vela pećina kod Kali*. Sve navedene pećine otoka Ugljana već je u prošlosti obišao i objavio paleontolog i speleolog Mirko Malez (1954; 1955).

Vela Karinja jama

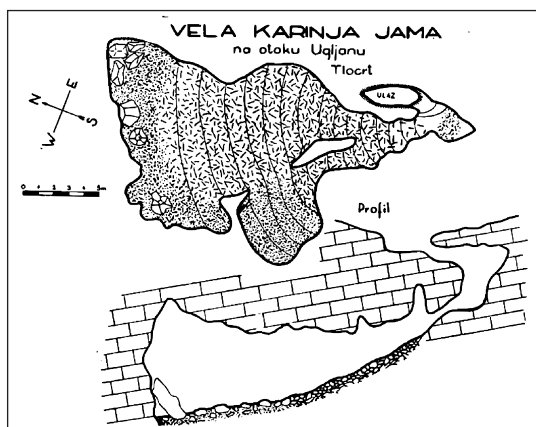
Ovaj speleološki objekt nalazi se u središtu mjesta Guduće na otoku Ugljanu. Povod za pregled ovoga objekta (Nacrt 1) bile su informacije o pronalasku arheoloških nalaza unutar jame. Ekipa iz SO-a »Liburnija« spuštajući se u jamu osjetila je manjak kisika i nemogućnost da dođu do zraka, što je bio razlog zašto u ovom speleološkom objektu nije izvršeno probno sondiranje. Budući da je još iz članka Mirka Maleza (1954) bilo poznato da se u jami nalazi veća količina CO₂, ekipa iz SO-a »Liburnija« sa sobom je uzela i digitalni mjerač ugljikovog dioksida. Već pri prvom mjerenju vrlo blizu ulaza izmjerena su najveća moguća očitavanja na mjeracu od 10 000 ppm-a te su sudionici brzo izašli iz objekta. Nakon izlaska iz jame neki od sudionika istraživanja osjetili su blagu glavobolju. Tijekom ovog

¹ Kulturni kompleks koji se nastavlja na gravetijen, prisutan na Sredozemlju i u kontinentalnim dijelovima srednje i istočne Europe u razdoblju između približno 20 000 i 10 000 godina prije sadašnjosti, sa šiljcima s usjekom, kratkim grebalima i geometrijskim mikrolitima kao tipičnim izrađevinama (*Struna – hrvatsko strukovno nazivlje*, n. d.).

² Na ovom istraživanju sudjelovali su dipl. arheol. Mario Bodružić, dr. sc. Martina Dubolnić Glavan i Leo Arbutina. Pri ulasku u Velu Karinju jamu pridružili su se članovi SO-a »Liburnija«. Obilazak pećina otoka Pašmana vodio je član SO-a »Liburnija« i HGSS-a Bartol Bobić.

³ Spletom nesretnih okolnosti neki nacrti i podaci još se prikupljaju te se nadamo da će u skoroj budućnosti biti digitalizirani i uneseni u katastar.

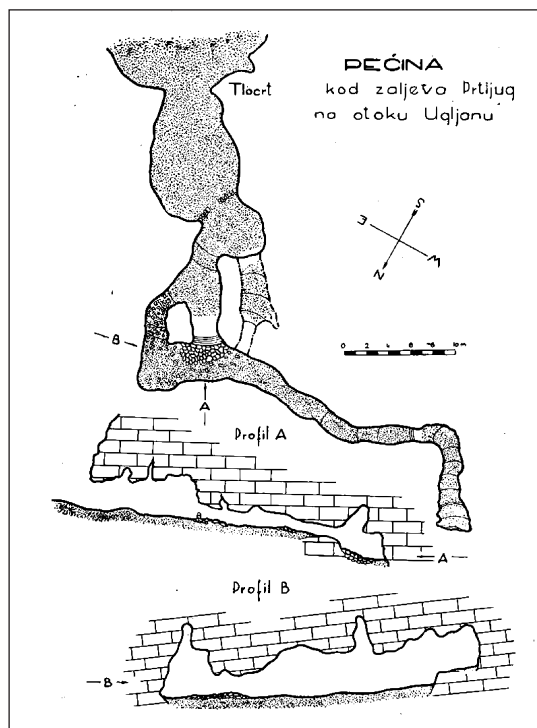

Nacrt 1. Vela Karinja jama
Autor: Mirko Malez

ulaska u jamu nije se naišlo ni na jedan arheološki nalaz. O situaciji su obaviještena nadležna tijela te su nedugo nakon toga djelatnici Općinske komunalne tvrtke otvor zatvorili rešetkastim vratima.

Pećina u Prtljugu/Kosovo

Pećina u Prtljugu (Nacrt 2) nalazi se nešto poviše istoimene uvale, u šumarku, pored maslinika. Pri ulasku u vrtaču uočavaju se velike stijene najvjerojatnije odlomljene od prijašnjeg stropa pećine, što ukazuje na to da je ulaz u ovu pećinu nekada u prošlosti bio drugačiji. Ova pećina, čija duljina iznosi nešto više od 60 m (Malez, 1954), trenutno je najveći speleološki objekt na otoku Ugljanu, pa nam je kao takav davao nadu za pronalazak arheoloških nalaza. Već pri ulazu u dvoranu pećine nazire se suhozid koji ukazuje na ljudsku aktivnost

Nacrt 2. Pećina u Prtljugu
Autor: Mirko Malez

u prošlosti. U krajnjem dijelu nalazi se zid pun potpisa koji sežu od 19. st. pa sve do danas. Uz taj zid na samoj površini pronađena su četiri artefakta: dva manja tipološki i kronološki neodrediva komada keramike (Slika 1), jedna kost goveda (*Bos taurus*) (Slika 2) na kojoj su jasno vidljivi tragovi grizenja druge životinje te jedna ljuštura morskog puža (*Monodonta turbinata*).

Slika 1. Keramički nalazi
Autor: Leo Arbutina

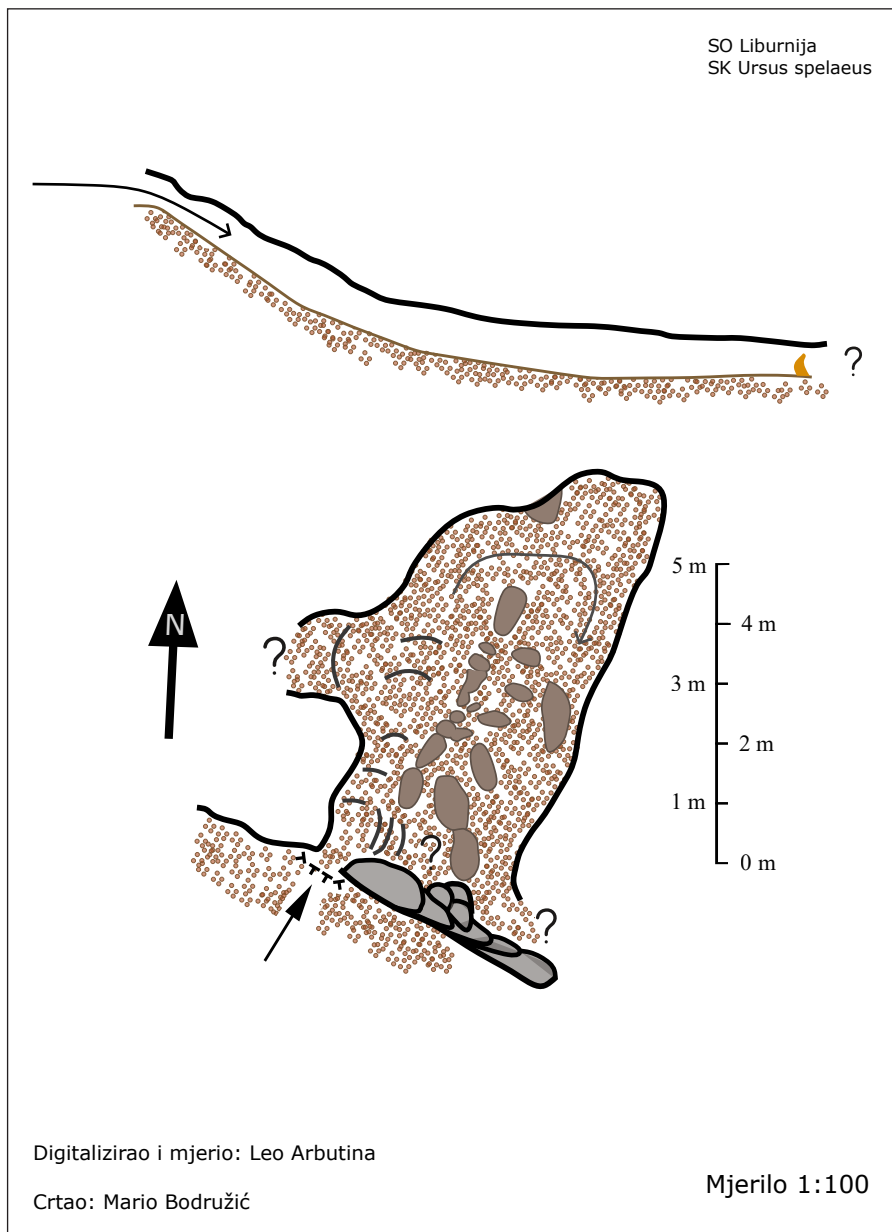

Slika 2. Kost goveda
Autor: Leo Arbutina

Jerkina pećina

Ovaj manji speleološki objekt (Nacrt 3) nalazi se na brdu između mjesta Mali i Veliki Lukoran te je po usmenom priopćenju u Drugom svjetskom ratu služio stanovnicima otoka za skrivanje djece od neprijateljske vojske. Jerkina pećina manjih je dimenzija,

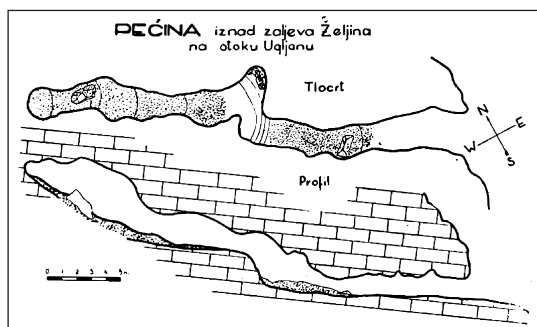
duljine od oko 10 m. Ulaz pećine činio se zatrpan crvenicom, što bi moglo upućivati na istinitost funkcije ove pećine. Još jedan dokaz koji ide u prilog ovoj priči pronalazak je dječjih igračaka i svijeća u objektu. Kopanjem manje arheološke sonde u krajnjem dijelu pećine nisu pronađeni arheološki nalazi.

Nacrt 3. Jerkina pećina
Autor: Leo Arbutina

Slika 3. Pogled prema izlazu pećine
Autor: Leo Arbutina

Nacrt 4. Pećina u uvali Željina
Autor: Mirko Malez

Slika 4. Skiciranje pećine
prije kopanja probne sonde
Autor: Leo Arbutina

Pećina u uvali Željina

Pećina se nalazi oko 45 minuta hoda po planinarskoj stazi od utvrde Sv. Mihovil, bolje rečeno oko 800 m zapadno od same utvrde. Već se sa staze može uočiti ulaz kružnog oblika (Slika 3) u ovaj objekt (Nacrt 4). Pećina je oblikom hodnik duljine od 37 m (Malez, 1954). Ova se pećina u pisanim izvorima spominje još od 1096. godine pod imenom »Pechice« (Malez, 1954). U ovom speleološkom objektu pronađeno je 11 arheoloških artefakata, od kojih su dva pronađena ispred ulaza u pećinu, a preostalih devet unutar pećine u maloj arheološkoj sondi (Slika 4). Ispred pećine pronađen je ulomak majoličkog vrča (Slika 5A) kakav se javlja od 17. st. Uz ulomak keramike nađen je i jedan komad **litike**⁴, točnije **udubak**⁵ (Tabla I/4). Unutar

pećine prikupljene su tri životinjske kosti, od kojih je jedna određena kao zub ovikaprda (*Ovis/capra*)⁶ (Slika 5B). Uz kosti je pronađena i jedna ljuštura morskog puža ogrca (*Monodonta turbinata*) (Slika 5C). Nalaze iz probne sonde unutar pećine čine litički komadi: četiri **prvotna odbojka** (Tabla I/7,8,9,10) te jedan **drugotni**⁷ (Tabla I/5). Sirovina od koje su dobiveni ovi artefakti loše je kvalitete te bi mogla upućivati na lokalnu sirovinu. Unutar pećine, uz dno zida, u šuplinama može se pronaći sivkasti sediment s puno zasiganih ljuštura kopnenih puževa vinogradara (*Helix sp.*) (Slika 6), koji je ispiranjem vode u pećini odnesen na nasip ispred

6 Ovikaprda je zajednički naziv za domaće ovce i koze.

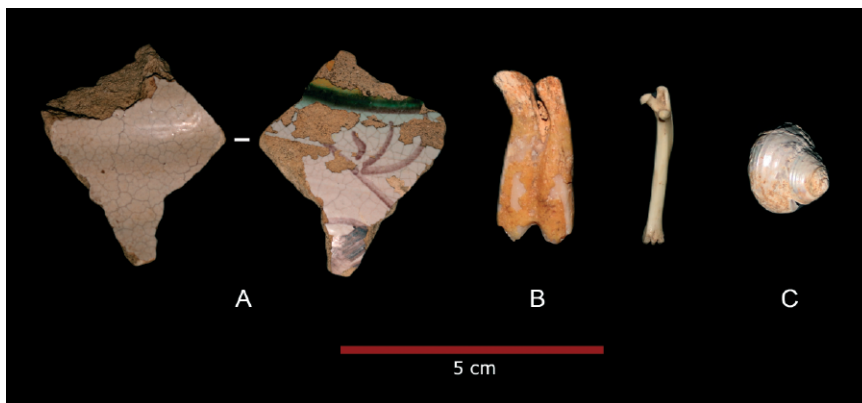
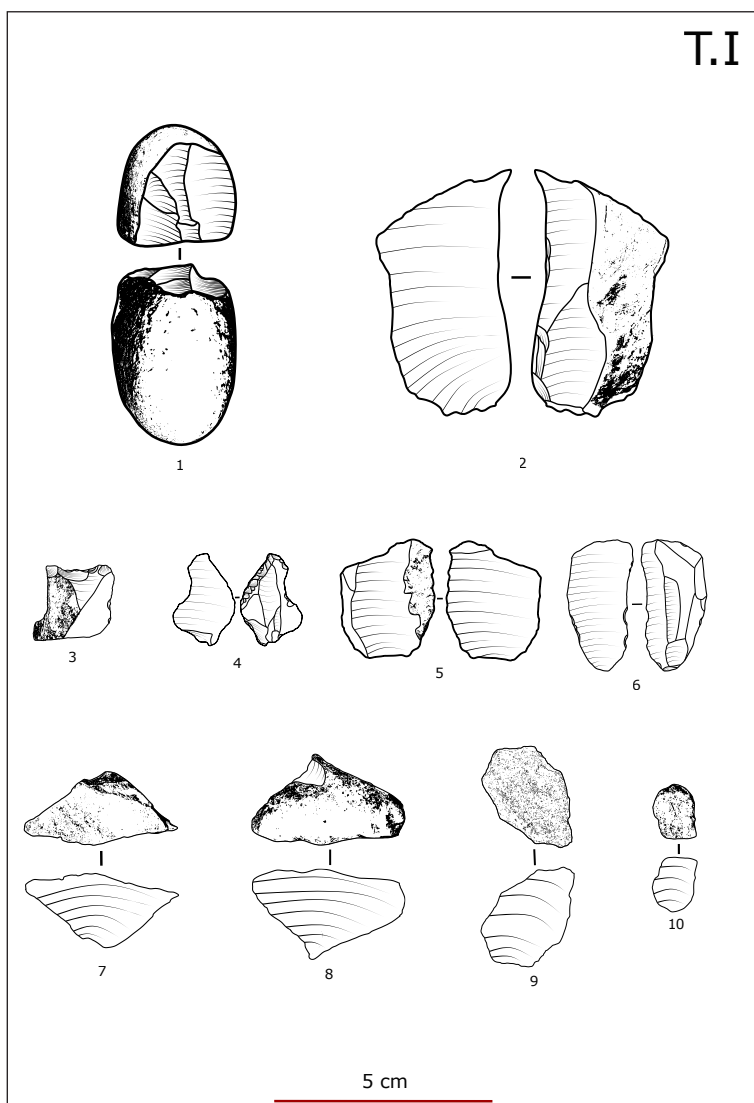
7 »Prvotni« i »drugotni« u arheološkom kontekstu gledano za litičke nalaze odnosi se na to gdje je u lancu operacija potrebnom da se dobije jedna kamena alatka taj komad odbijen. Prvotni odbojak je komad litike koji na svojoj dorzalnoj (gornjoj) strani ima više od 50 % okorine, što znači da je prvi odbijen od sirovine. Drugotni odbojak znači da je na dorsalnoj strani prisutna okorina, no ne više od 50 %.

4 Pod litičke nalaze u ovome radu spadaju svi kameni arheološki nalazi.

5 Udubak je kamena alatka kojoj je namjernim udarcima po radnome rubu alatke napravljena konveksna udubina.

T.I

TABLA I. – 1: jezgra na oblutku;
2: prvotno sječivo; 3: ulomak
 drugotnog sječiva na kojemu je
 izrađen udubak; 4: udubak; 5:
 drugotni odbojak; 6: pločica; 7-10:
 prvotni odbojci
 Autor: Leo Arbutina

**Slika 5. Artefakti iz Pećine
 u uvali Željina
 Autor: Leo Arbutina**

Slika 6. Zasigane ljuštore
Autor: Leo Arbutina

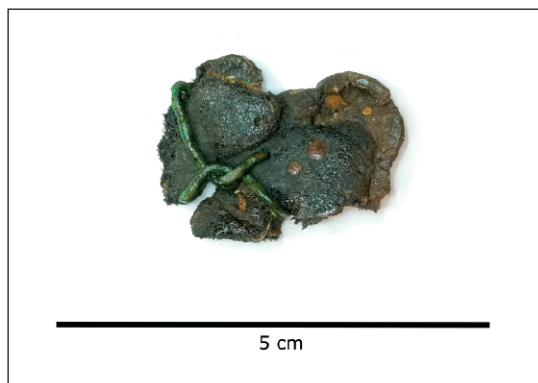
ulaza u objekt. Slične sedimente nalazimo na arheološkim lokalitetima kod kojih je dokumentirano korištenje u vrijeme ranog holocena (Bodružić i Karađole, 2025). Arheološki pregled pećine otvara mogućnost interpretacije korištenja pećine još od starijeg/srednjeg kamenog doba, dok kronološki odrediv ulomak keramike zasigurno ukazuje na njeno korištenje od 17. st.

Pećina podno Sv. Mihovila

Ovaj speleološki objekt nalazi se podno utvrde Sv. Mihovil, vrlo blizu penjališta Željina litica. U pećini su iskopane dvije manje sonde u kojima je pronađeno devet arheoloških artefakata, od kojih je šest iz Sonde 1, a ostala tri iz Sonde 2. Iz Sonde 1 prikupljene su dvije ljuštore: priljepak (Slika 7B) i morski puž ogrc (*Monodonta turbinata*). Uz ljuštore mekušaca pronađene su i tri životinjske kosti te jedno veće kameno prvotno **sječivo**⁸ (Tabla I/2). Sirovina korištena za izradu ovog kamenog sječiva lošije je kvalitete te, kao i u *Pećini u uvali Željina*, ukazuje

Slika 7. Artefakti iz Pećine podno Sv. Mihovila
Autor: Leo Arbutina

Slika 8. Komad kože s upletenom brončanom žicom
Autor: Leo Arbutina

na korištenje lokalne sirovine. Sonda 2 dala nam je drukčiju stratigrafsku sliku, a u drugom sloju pronalazimo zub ovikaprda (*Ovis/capra*) te manji ulomak neukrašene engobirane *lionata* keramike⁹ (Slika 7A) kronološki datirane u kraj 16. ili početak 17. st. (Zglav-Martinac, 2004). Na keramičkom ulomku vidljiv je trag proizvodnje, odnosno otisak tronošca korištenog pri izradi ovakvih keramičkih proizvoda. Zanimljiv je nalaz i sačuvani komad kože s upletenom brončanom žicom (Slika 8), koji se nalazio u sloju ispod prethodno spomenutog. Arheološki

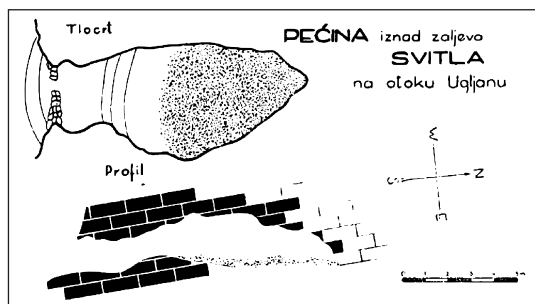
8 Sječivo je odbojak dobiven posebnim proizvodnim postupkom čija je duljina barem dvaput veća od širine, s više ili manje usporednim bočnim rubovima (*Struna – hrvatsko strukovno nazivlje*, n. d.).

9 Engobirana keramika je tip keramike koji na površini keramičkog tijela ima tanki sloj svijetle gline koji se koristi da bi se na toj površini posude nanosili daljnji ukrasi, a *lionata* je specifična žučkastosmeđa boja glazure koja je tako nazvana jer podsjeća na boju krzna lava.

pregled ove pećine otvara mogućnost interpretacije korištenja pećine još od starijeg kamenog doba, dok ulomak engobirane keramike ukazuje na sigurno korištenje od kraja 16. ili početka 17. st. Geografska blizina *Pećine podno Sv. Mihovila* i *Pećine u uvali Željina* odražava se i u arheološkim nalazima, gdje vidimo sličnost u vremenskom okviru korištenja pećina.

Boškova pećina (Pećina u uvali Svitla)

Boškova pećina (Nacr 5) nalazi se poviše uvale Svitla. Za nju postoji lokalna predaja da su je nastanjivali pustinjaci. Duljina ove pećine iznosi 11 m, širina 5 m, a visina stropa 1,5 m (Malez, 1954). Ovaj speleološki objekt prvi je put spomenut 1652. godine pod imenom »Pechine osia Grotta« (Malez, 1954). Pećina je površinski pregledana, pri čemu su nađena tri artefakta. Potom je iskopana mala probna sonda u kojoj je u dvije stratigrafske jedinice nađeno ukupno 12 artefakata. Skup nalaza nađenih na površini pećine čine dvije ljušture puževa ogrca (*Monodonta turbinata*), ljuštura priljepka te životinjska kost, točnije kralježak mladog ovikaprida (*Ovis/capra*). Iskopana sonda daje nam nešto bolji

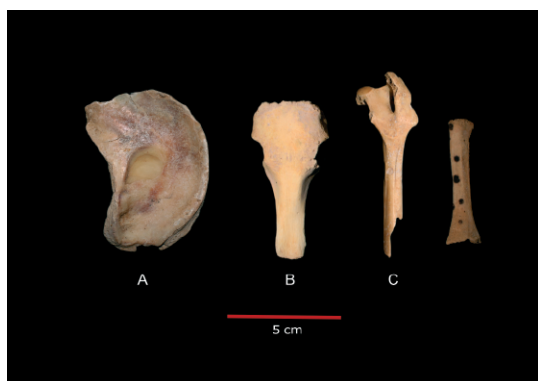

Nacr 5. Boškova pećina
Autor: Mirko Malez

uvid u arheološku sliku ove pećine. U površinskom sloju pronađeno je šest ulomaka životinjskih kostiju, od kojih je dvije bilo moguće odrediti. Riječ je o *femuru zeca* (*Lepus* sp.) (Slika 10C) i *sternumu* životinje veličine manjeg preživača (Slika 10B). Unutar istog sloja nađen je i manji komad grube keramike (Slika 9) koji je tipološki i kronološki neodrediv. U sloju ispod pronađeno je pet artefakata, od kojih su tri litička, dvije ljušture morskog puža ogrca (*Monodonta turbinata*) i jedna ljuštura školjke kamenice (Slika 10A). Litički skup čine ulomak drugotnog sječiva na kojemu je izrađen udubak (Tabla I/3), jedna manja jezgra na oblutku (Tabla I/1) te jedna pločica na kojoj su vidljivi mogući tragovi upotrebe (Tabla I/6). Sirovina od koje su izrađeni ovi artefakti razlikuje se od onih ranije opisanih u ovome radu. Litički artefakti, iako malobrojni, daju zanimljivu priču ove pećine. Ljudsko iskorištavanje ovog speleološkog objekta po arheološkim nalazima može se najvjerojatnije kronološki smjestiti u gornji paleolitik, dok za kasnije povijesne periode nemamo kronološki odredivih materijalnih dokaza za boravak i korištenje pećine.

Slika 9. Komad grube keramike iz Boškove pećine
Autor: Leo Arbutina

Slika 10. Kost iz Boškove pećine
Autor: Leo Arbutina

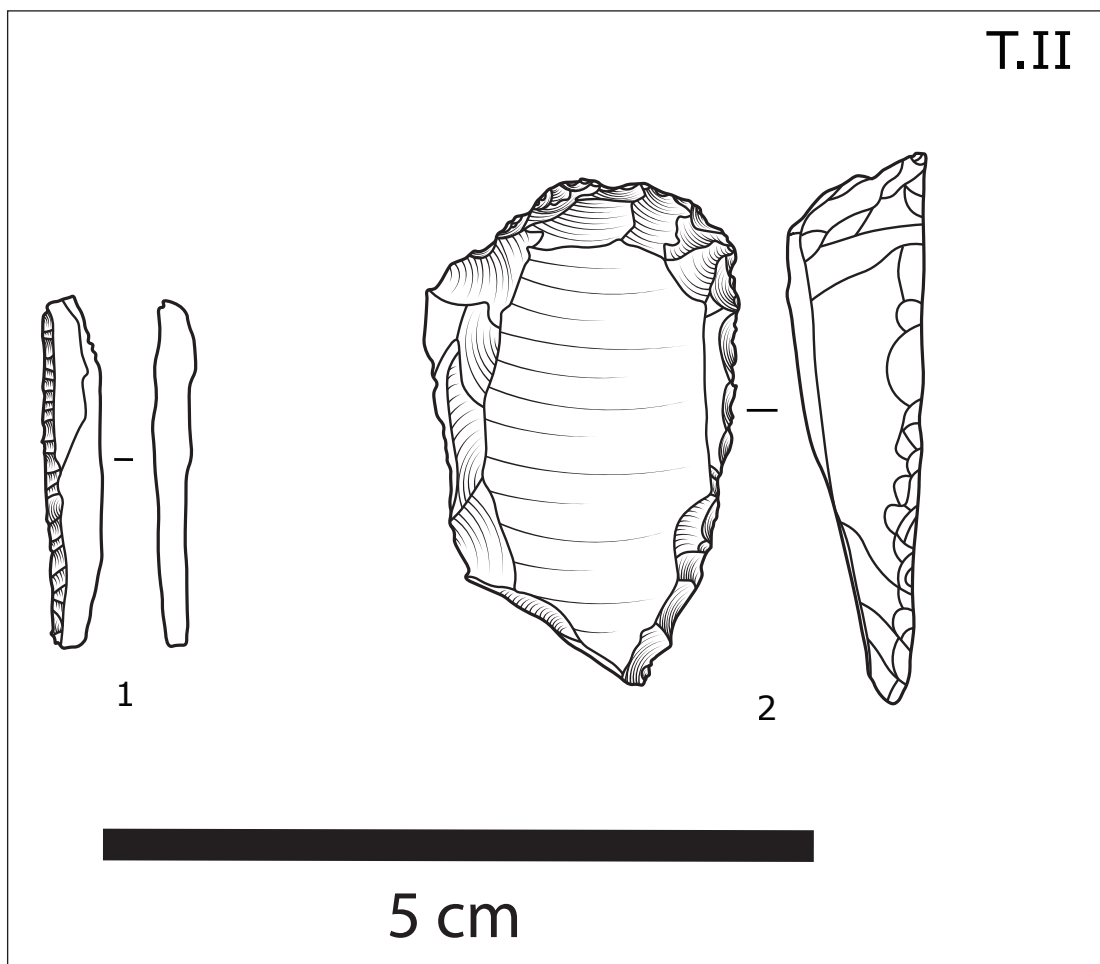
Vela pećina kod Kali

Ovaj speleološki objekt (Nacr 6) nalazi se između uvale Vele Lamjane na jugu i uvale Svitla na sjeveru, a opisao ga je već spomenuti Mirko Malez (1955). Pećini se prilazi po putu uz obalu te se pri kraju puta skreće na urušeni suhozid po kojemu se uspinje do ulaza u objekt (Slika 11). Ovaj speleološki objekt oblika hodnika dugačak je oko 35 m. Vela pećina na otoku Ugljanu značajan je speleoarheološki lokalitet na kojemu je pri rekognosciranju u srpnju 2022. godine pronađeno nekoliko litičkih artefakata

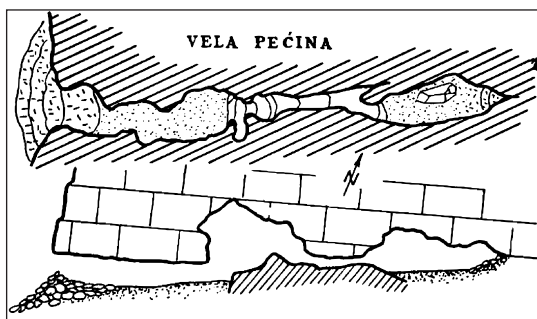

*Slika 11. Ulaz u Velu pećinu kod Kali
Autor: Mario Bodružić*

koji tipološki pripadaju razdoblju kasnog gornjeg paleolitika (Tabla II/1,2). Nakon pregleda 2022., u listopadu 2023. godine pokrenuto je manje probno iskopavanje te je iskopana sonda pri kraju prednjeg kanala pećine. U ovome radu ukratko će biti iznesene informacije dobivene istraživanjem 2023. godine, a više o ovoj pećini i arheologiji već je opisano u radovima Bodružić (2023) i Arbutina i dr. (2025). U probnoj sondi dimenzija 1 × 1,5 m (Bodružić, 2023) pronađen je 171 litički artefakt koji odgovara karakteristikama litičkih skupova kasnog gornjeg paleolitika ili kulture epigravetijena. Od tipološki odredivih komada najbrojnije su pločice s obradom (Arbutina i dr., 2025). Uz litičke nalaze pronađene su i životinjske kosti, ljuštore mekušaca te u mlađim slojevima

*TABLA II. – 1: pločica s hrptom; 2: grebalo na odbojku
Autor: Leo Arbutina*

Nacrtn 6. Vela pećina kod Kali

Autor: Mirko Malez

Slika 12. Keramički nalazi iz Vele pećine kod Kali

Autor: Leo Arbutina

ulomci keramike. Preliminarnim pregledom materijala dr. sc. Siniša Radović usmenim priopćenjem dao nam je podatke da se među pronađenim nalazima pojavljuju kosti više životinja: divlja svinja (*Sus scrofa*), divokoza (*Rupicapra rupicapra*), zec (*Lepus* sp.), riba (*Piscis*), lisica (*Vulpes vulpes*), ptica (*Aves*), jelen (*Cervus* sp.), divlji konj (*Equus ferus*), kozorog (*Capra ibex*) i pragovedo (*Bos primigenius*). Ovi podaci pružaju nam uvid u ljudske aktivnosti, ali i okoliš u kojem se na kraju pleistocena nalazila Vela pećina. Keramičkih nalaza je malo, a dva primjerka (Slika 12) s velikom sigurnošću možemo smjestiti u period mlađeg kamenog doba, specifično u rani neolitik ili vrijeme kulture impresso keramike.¹⁰

¹⁰ Kultura impresso-keramike je kultura starijega neolitika (između 6500. i 4600. pr. Kr.) raširena po cijelome Sredozemlju, nazvana prema načinu ukrašavanja keramičkih posuda utiskivanjem prsta i nokta, zašiljenih predmeta od kamena ili kosti, rubova školjaka i puževa, a u kasnijim fazama i urezivanjem (Hrvatska enciklopedija, n. d.).

Pećine otoka Pašmana

Otok Pašman dio je zadarskog arhipelaga, a nalazi se između grada Zadra i Biograda na moru. Na sjeverozapadu graniči s otokom Ugljanom s kojim je povezan mostom preko prolaza Ždrelac. Na Pašmanu su pregledani speleološki objekti *Bobića špilja*, *Kolanove pećine*, *Pećina pod Semićem* i *Pećina Petnje*.

Bobića špilja

Ovaj speleološki objekt nalazi se poviše uvale Soline. Odmah pri dolasku na ulaznom dijelu pećine primijećen je veći broj križeva urezanih u stijenu (Slika 13, 14, 15), a ulaskom u sami objekt uočava se urušeni suhozid (Slika 16) te bogatstvo špiljskih ukrasa. Od arheoloških nalaza s površine su prikupljena dva komada grube keramike (Slika 17) koje nije moguće smjestiti u neki kulturno-kronološki okvir.

Slika 13. Križevi urezani u stijenu na ulazu Bobića špilje

Autor: Martina Dubolnić Glavan

Slika 14. Križevi urezani u stijenu na ulazu Bobića špilje

Autor: Martina Dubolnić Glavan

Slika 15. Križevi urezani u stijenu
na ulazu Bobića špilje
Autor: Martina Dubolnić Glavan

Slika 16. Urušeni suhozid u Bobića špilji
Autor: Martina Dubolnić Glavan

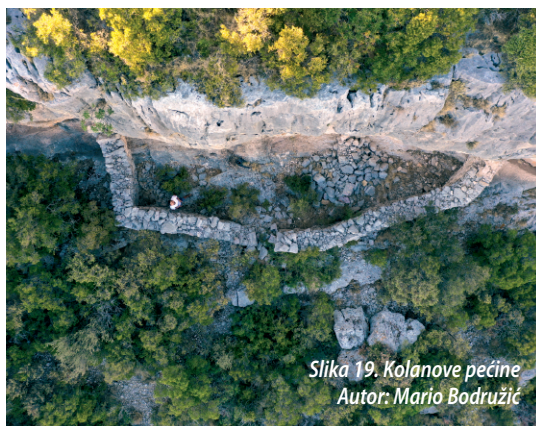
Slika 17. Keramika iz Bobića špilje
Autor: Leo Arbutina

Kolanove pećine

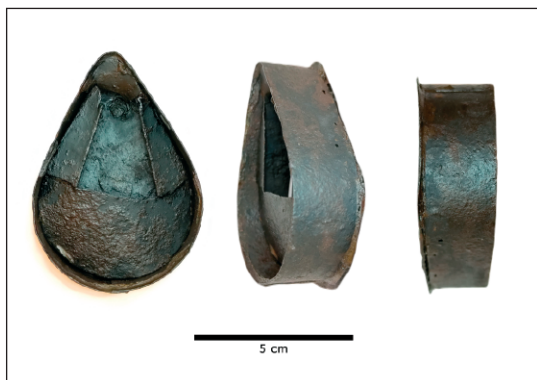
Nedaleko od već spomenute *Bobića špilje*, poviše uvale Sv. Ante nalaze se Kolanove pećine (Slika 18, 19), koje su zapravo skupina pripećaka u kojima se odmah na prvi pogled uočava ljudska aktivnost. Nije iskopavana probna sonda zbog stjenovite površine tla. Pri dolasku na lokaciju vide se relativno visoki suhozidni zidovi koji zatvaraju pripećke u objekte. Prolaskom kroz sve objekte vidi se i zaziđano mjesto za stoku te dio koji je najvjerojatnije služio za boravak ljudi. Unutar tog dijela nađen je željezni predmet (Slika 20) koji je vjerojatno bio korišten kao uljanica. Nađena su dva ulomka crjepova (Slika 21A i 21B) koji su nekada u prošlosti pripadali krovu objekta. Uz ulomke crjepova i željezni artefakt, koje bi kronološki mogli smjestiti u neka mlađa razdoblja, nađen je i jedan ulomak dna posude (Slika 21C). U jednome od pripećaka na špiljskoj stijeni uočeni su urezani križevi (Slika 22). Geografski mala udaljenost *Bobića špilje* i *Kolanovih pećina* objašnjava ovaj zajednički element tih dvaju speleoloških objekata.

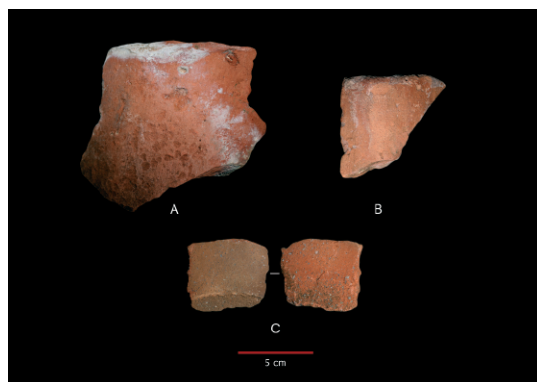
Slika 18. Kolanove pećine
Autor: Mario Bodružić

Slika 19. Kolanove pećine
Autor: Mario Bodružić

Slika 20. Željezni predmet iz Kolanovih pećina
Autor: Leo Arbutina

Slika 21. Ulomci crijeva iz Kolanovih pećina
Autor: Leo Arbutina

Špilja pod Semićem

Ovaj speleološki objekt (Nacrt 7) nalazi se iznad starijeg dijela mjesta Mrljane. Pri ulasku u objekt odmah se uočava stablo (Slika 23) koje kroz otvor na stropu pećine izlazi van, a u pećinu ulazi danje svjetlo. Pregledana je površina pećine na kojoj je nađeno devet ulomaka životinjskih kostiju (Slika 24), od kojih se prepoznaju divlja svinja (*Sus scrofa*), ovikapid (*Ovis/Capra*) te lisica (*Vulpes vulpes*). Uz kosti je pronađena i ljuštura morskog puža ogrca (*Monodonta turbinata*). Drugi tragovi aktivnosti unutar pećine za sada nisu pronađeni.

Pećina Petnje

Pri dolasku u pećinu (Nacrt 8) odmah se naslutilo da je ova pećina već prekopana. Iza dijela gdje je vjerojatno bila prvotno iskopana sonda pronađeno je sedam ulomaka grube neukrašene keramike

Slika 22. Križevi u stijeni
Autor: Martina Dubolnić Glavan

Slika 23. Špilja pod Semićem
Autor: Mario Bodružić

Pod Šemičem

BR: 07 - 0121

Duljina: 48 m

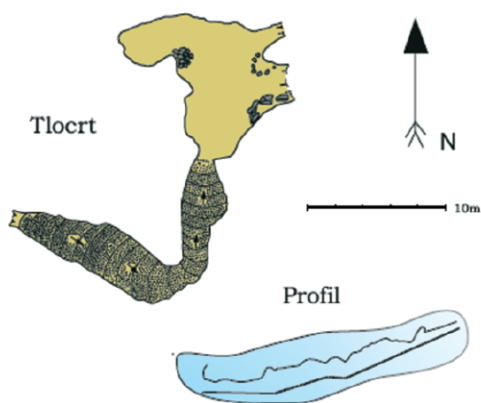
Vertikalna razlika: 6 m

08.11.2014.g. Mrljane, otok Pašman

Istražio: SO Liburnija

Mjerili: Tin Barić, Dino Taras i Bartol Bobić

Nacrt obradio: Tin Barić

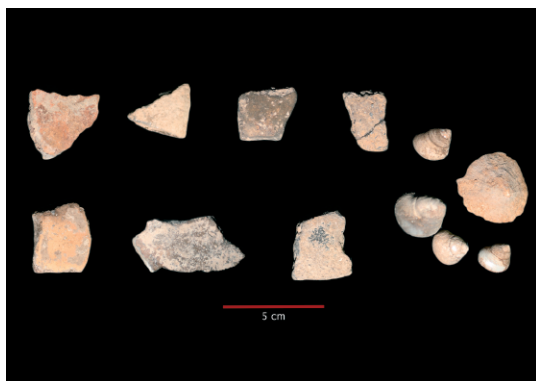
Nacrt 7. Špilja pod Šemičem

Autor: Tin Barić

Slika 24. Ulomak iz Špilje pod Šemičem

Autor: Leo Arbutina

Slika 25. Keramika iz pećine Petnje

Autor: Leo Arbutina

Petnje

SO Liburnija

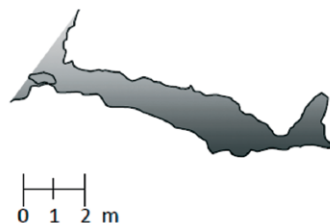
Mjerilo: 1:100

Duljina: 10 m

Vertikalna razlika: 2 m

12.06.2016. Otok Pašman

Nacrtao i obradio: Bartol Bobić

Nacrt 8. Pećina Petnje

Autor: Bartol Bobić

(Slika 25) koja je kronološki teško određiva. Uz keramiku je nađeno i pet ljuštura puževa: četiri morska puža ogrca (*Monodonta turbinata*) te jedan priljepak.

Pregled i rezultati istraživanja

Novi arheološki pregled već poznatih speleoloških objekata donio je i nove podatke o speleologiji i arheologiji otoka Ugljana i Pašmana. Pregledanih 11 speleoloških objekata i pronađeni arheološki nalazi dali su nam podatke o ljudskoj aktivnosti u njima od razdoblja paleolitika pa sve do danas.

Speleološka važnost ovoga projekta tek će se vidjeti kada se prikupljeni podaci obrade i unesu u speleološki katastar.

Na kraju, spomenuti pregled pokazao se i kao uvod u arheološka iskopavanja većeg opsega, poput onih u Veloj pećini kod Kali, koja su rezultirala otkrićem slojeva iz vremena kasnog gornjeg paleolitika i nalaza koji se mogu pripisati epigravetijenskoj kulturi. Nadamo se da će se istraživanja slično nastaviti i kod drugih pećina, ali i da će se u budućnosti više ovakvih istraživanja odvijati i na ostalim otocima naše obale.

Popis literature

- Arbutina, L., Bodružić, M., Vujević, D., 2025: Vela Pećina kod Kali na Ugljanu – novo nalazište kasnog gornjeg paleolitika na sjevernodalmatinskim otocima, *Archaeologia Adriatica* 18, 1–41, DOI: 10.15291/archo.4675.
- Bodružić, M., 2023: Vela Pećina kod Kali, *In Situ* 2/1, 193–199, DOI: 10.15291/is.4594.
- Bodružić, M., Karađole, A., 2025. (u tisku): Arheologija pećina Dugog otoka, u: *Arheologija pećina na Zadarskom području – recentna istraživanja, Povodom 120 godina arheoloških istraživanja u speleološkim objektima na zadarskom području* (ur. Dubolnić Glavan, M., Vujević, D.), Sveučilište u Zadru, Zadar.
- *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*, n. d.
- Malez, M., 1954: Pećine otoka Iža i Ugljana, *Speleolog* 2 (1), 1–16.
- Malez, M., 1955: Vela i Mala pećina na otoku Ugljanu, *Speleolog* 2 (3-4), 74–77.
- *Struna – hrvatsko strukovno nazivlje*, n. d.
- Zglav-Martinac, H., 2004: *Ulomak do ulomka..., Prilog proučavanju keramike XIII. – XVIII. stoljeća iz Dioklecijanove palače u Splitu*, Književni krug Split, Muzej grada Splita, Split.

Archaeological Survey of Caves on the Islands of Ugljan and Pašman in 2022

Speleoarchaeological survey was conducted on the islands of Ugljan and Pašman. The aim of the research was to see the archaeological potential of 11 speleological sites, 7 on Ugljan and 4 on Pašman, the speleological goal of this project was to see that all investigated caves, if not already fully documented from a speleological standpoint, were documented, digitized, and entered into the speleological cadastre. Smaller archaeological testing pits were excavated in 9 caves resulting in some interesting finds. Archaeological findings from the caves include lithic artifacts, ceramic fragments, and faunal remains. Evidence of human activity in the caves spans from the Palaeolithic to the modern era. For now, the most interesting are the findings from Vela Pećina near Kali, which indicate human occupation during the Late Upper Palaeolithic or Epigravettian culture. The results of this research highlight the potential for further archaeological excavation. This study represents a step forward in integrating speleology and archaeology to enhance the understanding of the cultural landscape of northern Dalmatia.